Saarde valla tuulikuparkide P14, P15, P16 detailplaneeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõu täiendava avaliku arutelu protokoll

Aeg: 22.10.2019

Koht: Kilingi-Nõmme klubi

Algus: 17:00

Lõpp: 18:35

Osalejate nimekiri on lisatud protokolli lõppu.

Päevakord:

1) Sissejuhatus
2) Ülevaade KSH protsessist
3) KSH aruande eelnõu järeldused
4) Avalikul väljapanekul laekunud ettepanekud
5) Arutelu, küsimused

1. Saarde valla abivallavanem **Martti Rooden** ütleb avasõnad.

2. **Riin Kutsar** (Hendrikson&Ko, juhtekspert) annab ülevaate KSH senisest käigust ja KSH protsessist.

3. **Riin Kutsar** teeb kokkuvõtte KSH olulisematest järeldustest ja täiendustest, mis on KSH aruande eelnõusse ja detailplaneeringutesse tehtud pärast esimest avalikku arutelu (rohevõrgustiku temaatika, muudatused seoses täiendava info laekumisega jmt).

   Veiko Kärbla (Hendrikson &Ko, müra/varjutuse ekspert) annab ülevaate kavandatavate tuulikute poolt tekitatavatest visuaalsetest mõjudest erinevatel lahendusetappidel. Samuti annab Veiko ülevaate tuulikute müra modelleerimise ning varjutamise modelleerimise tulemustest, sh erinevate tuulikute arvu ja kõrguse korral.

   Riin Kutsar toob välja KSH alternatiivide hindamise tulemused ning KSH järeldused.

4. **Riin Kutsar** annab ülevaate KSH avalikel väljapanekutel laekunud kirjadest ja ettepanekutest ning omapoolse vastuse/kommentaari nendele.

   Sven Aasa (Tuulepealne Maa OÜ, arendaja esindaja) räägib võimalikest kompensatsiooni-mehhanismidest kohalikule kogukonnale, milleks on kokkuleppel omavalitsusega moodustatavale MTÜ-le teatud summa iga-aastane eraldamine vastaval toodetud elektrile. Selliselt on tehtud ka teistes Eestis töösolevates tuuleparkides.

5. Arutelu ja küsimused.

   Veiko Kuusik küsib, et kui maakonnaplaneeringu teemaplaneeringus oli määratud 2 km puhver aladele, kus on I kaitsekategooria kotka elupaigad, ei tohiks arendada selliste häirivate teguritega tegevust nagu tuulepark, siis oli teada juba 2 pesa asukoht, miks käesolevad detailplaneeringud üldse algatati?

   Riin Kutsar: Pärnu maakonnaplaneeringu teemaplaneering ei seadnud tingimusi edasiseks…

   Raivo Endrekson: Pärnu maakonnaplaneeringu teemaplaneering 2013 seadis, see on kaaskirjas juures, et neid samu tingimusi tuleb rakendada.

   Veiko Kuusik: ja soovitus on 2-5 km uuringuid teha.

Riin Kutsar: see oli toona valikukriteerium, et keskkonna ja inimeste heaolu tagada; aeg läheb edasi, me ei tea kuidas loodus käitub ja võibki täiendavaid liike tulla peale, mida oleme selle töö käigus püüdnud arvestada. Ka elamute puhul arvestati puhvriks 1 km. Praegune praktika on edasi liikunud, et seda 2 km tingimusena enam ei arvestata, sest ainult vahemaa ei ole tingimus, mis määrab mõju, vaid ikka iga konkreetse liigi elupaiga tingimused ning see, kus ta liigub, et temale see mõju oleks välistatud.

Veiko Kuusik: uus pesa, mis nüüd tekkis. Põhjapoolne tuulik on ära võetud, aga teine on ju tal kohe kõrval.

Riin Kutsar: me oleme võtnud väike-konnakotka liigieksperdi arvamuse ning sama ekspert on koostanud väike-konnakotka kaitse-eeskirja. Tema on analüüsinud ja hinnanud, et põhjapoolseim tuulik tuleb välistada, teiste tuulikutega võib edasi minna, aga jätkub seire nii praegu, ehitamise kui kasutamise ajal, kuidas see konkreetne liik seal käitub. Hilisem oma ala ekspertide monitoorimine on väga oluline ettevaatuspõhimõte. Meie eesmärk on tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja olemegi kaasanud oma ala eksperte ja töö tugineb nende hinnangule.

Veiko Kuusik: aga pikaajalisemalt võiks vaadelda enne, kui neid teha.

Riin Kutsar: mis on pikaajaline? Kas pikaajaline vaatlus annab selle tulemuse? Selle töö raames on tehtud erinevaid linnustike uuringuid: haudelinnustiku, väike-konnakotka uuringud. Ka uue pesa leidmisel arvestati kohe sellega, pandi töö seisma, kaasati ekspert hinnangu saamiseks ja korrigeeriti aruannet.

Aavo Tursk lisab nahkhiirte teemal, et tuuliku laba on maapinnast ca 70-80 m, milline nahkhiir lendab 70-80 m kõrgusel? Lendavad ikka 30-40 m kõrgusel. Kas reaalselt hakkavad nad nii kõrgel hukkuma.

Riin Kutsar: on teada, et nahkhiired koonduvad tuuliku laba valguse peale ning kui see teema on, siis igaks juhuks teemat käsitletakse. Muu maailma praktika on, et kui nahkhiirte puhul toitumisalasid jääb väheks ning neile valgus tähistab toidulauda, võivad nad alale tulla ja mõningal määral hukkuda, kuid jah üldjoontes nahkhiired nii kõrgel ei lenda. Nahkhiirte uuringu tulemused on aruandes kajastatud ning vastavalt sellel nahkhiirte osas meetmeid seada pole vaja. Ala P15 oli nahkhiirte poolest kõige tundlikum, kuid enamusele sinna kavandatud tuulikutele tõmbas kriipsu peale linnustiku uuring.

Veiko Kuusik: millised on leevendusmeetmed, näit kui saab teatud hulk kotkaid surma?

Riin Kutsar: kasutamiseaegselt on vältimispõhimõte. Me monitoorime ja on ette kirjutatud, et seda peab oma valdkonna ekspert tegema. Seejärel annab hinnangu, kas ja kuidas peaks mingeid meetmeid kasutusele võtma. Ka rahvusvaheliselt on kasutusel järjepidev monitoorimine, et selgeks teha, kas tuulik võib maksimaalse aja töötada. Ka lindude puhul jälgitakse lennukõrgust ning ümbruskaudset maakasutust ning mida liik elupaigana vajab, kus on ta toidulaud jne.

Veiko Kuusik: kas pole otstarbekas kohe see uuring ära teha ja siis polegi probleeme?

Riin Kutsar: monitooritakse pidevalt, ka praegu ning saab KKA-le teabe esitada ja koheselt arvesse võtta, oma ala ekspert annab teada, millised meetmed tuleb kasutusele võtta. KKA saab vajadusel tegevusi keelata. Viimane väike-konnakotka kaitse-eeskiri ütleb, et linnu seisund on viimastel aastatel Eestis oluliselt paranenud. Monitooring annabki vastused.
Alati on proportsionaalsuse küsimus, mida on mõistlik alguses uurida, mida järgmistes etappides. Seda teavadki oma valdkonna spetsialistid, keda oleme oma töösse kaasanud. Väike-konnakotka kaitse-eeskirja koostaja on olnud kaasatud ja andnud hinnangu, et alal P16 tuleb 1 tuulik välistada ja teiste puhul on järelmonitooring. Ja alati saab sõna sekka öelda kaitseala valitseja, kes on Keskkonnaamet.

Veiko Kuusik uurib, kuidas mõjuvad tuulikud mesilastele, kimalastele? Mujal maailmas tolmeldajaid väheks jäänud, infraheli mõju neile.

Riin Kutsar: oma töödes tugineme muu maailma praktikale, kus neid aspekte pole välja toodud, keskendutakse siiski olulisele mõjule. Tolmeldajatele mõju ei avaldu, kuna maakasutus jääb samaks ja kõrgusmastaap on erinev. Putukatele infraheli ei mõju, seda teemat on uuritud.

Veiko Kärbla: mesilastel tuulikutega seost pole leitud. Kui mingites piirkondades on mesilasi vähemaks jäänud, on leitud, et mingil perioodil kasutati pestitsiide. Mis faktor tuuliku puhul võiks olla, mis mesilase tapab?

Toomas Aab: see kõik ei välista kimalasi uurimast, kellel selleks soov. Aga, kas mõni kotkauurija vmt on öelnud, et väike-konnakotkas kolib ära tuuliku lähedalt, et näit hiired vmt kaovad ära selles piirkonnas (Vibratsiooni tõttu) ning kotkas kolib veidi eemale? Või ta läheb enesetapvalt tuulikusse sisse ja saab surma?

Riin Kutsar: konnakotkal on kõige olulisem elupaik ehk metsa vanus. Kui metsa vanuseline koosseis muutub mingil määral, leitakse uued elupaigad. Aga mõjutavad ka häiringud, kuid väike-konnakotkas talub häiringuid suhteliselt hästi.

Tõnu Pärn: tuulikute alla põllumajandusliku tegevuse jätkamine, kuidas tagatakse, et seal pole looduslik rohumaa, vaid midagi muud?

Riin Kutsar: see oli soovituslik preventatiivne meede. Siin saab arendaja maaomanikega sõlmida leppeid.

Raivo Endrekson: olles 31 aastat kotkastega tegelenud ja igal aastal Pärnumaa kotkapesad üle kontrollinud saab öelda, et konnakotkal ei olnud see aasta hea aasta, kuna 50-st kontrollitud pesast oli vaid 5-s poeg. Ka Mälgandi pesas oli sel aastal poeg. Aga jah, kotkad kolivadki. Minu seisukoht on endiselt see, et detailplaneeringu algatamisel oleks endiselt pidanud lähtuma Pärnumaa tuuleenergeetika teemaplaneeringust. Me kohtume KKA laua taga kuskil eraldi.

Riin Kutsar: selle kohta on jah tõenäoliselt eriarvamus ja ma nägin, et olite sellekohase kirja saatnud täna, kuid ei jõudnud sellega tutvuda, kuna see laekus vahetult enne arutelu.

Aavo Tursk lisab, et temal kui maaomanikul on elupaikadest jm põhjustatud kitsendustega keeruline maad kasutada ja iga uue pesa leidmine ei ole maaomanikule rõõm.

Riin Kutsar: maad juurde ei teki ja tulebki leida kompromissid ühise ruumi kasutamiseks. Peab laiemalt mõtlema ka säästva arengu aspekti. Peame leidma kaitseala valitsejaga ühise arusaama teemaga edasiminekuks.

Veiko Kuusik uurib, kas maakaablitel võiks olla mõju.

Riin Kutsar vastab, et maakaablite mõju uuritakse kaitstavatele loodusobjektidele ning muul moel nendega ei tegeleta. Olulist mõju nende puhul ei ole.

Raivo Endrekson: kuidas on mõju sidele, selle kvaliteedile tuuleparkidel?

Sven Aasa: ei ole olnud kurtmist tuulikute lähedal, et sidelevi halveneks.

Raivo Endrekson: vahemärkus, et sel sügisel leiti Varbla tuulepargis tuuliku alt hukkunud merikotkas. Teadaolevalt kolmas kotkas, kes on tuuliku läbi hukka saanud.

Riin Kutsar räägib järgnevatest tegevustest KSH aruandega ning tänab osalejaid ja lõpetab koosoleku.

Protokollis: Merlin Kalle